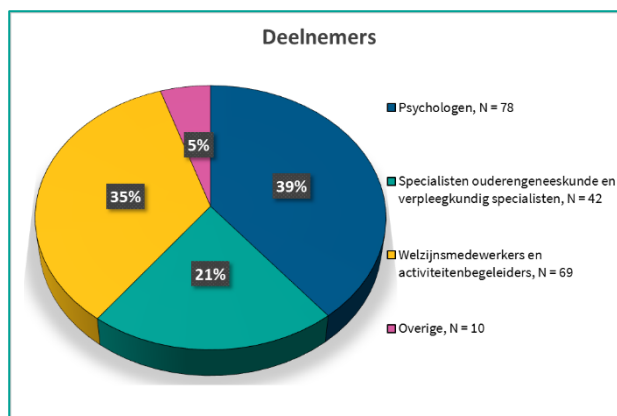

Kennis door COVID-19: omgevingsprikkels en activiteiten

Drs. Inge Knippenberg | Dr. Roeslan Leontjevas | Drs. Hanneke Nijsten | Dr. Christian Bakker | Prof. dr. Raymond Koopmans | Prof. dr. Debby Gerritsen |

- ✓ Online enquête
- ✓ 199 professionals in verpleeghuizen
- ✓ 10 november 2020 t/m 22 januari 2021

Omgevingsprikkels

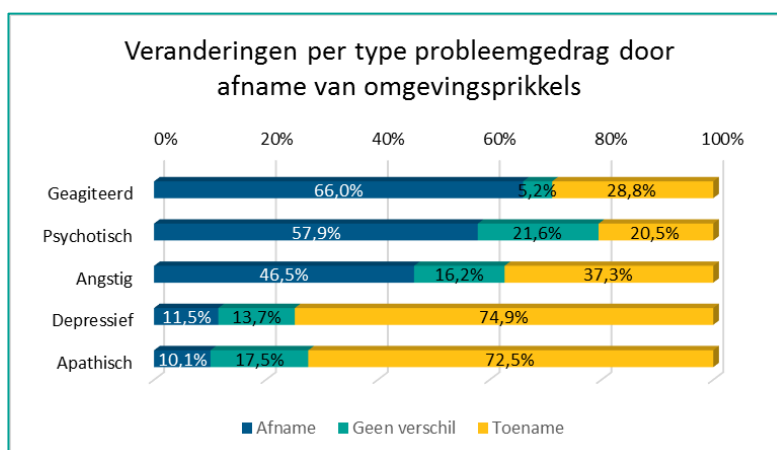
Psychologen en artsen gaven in ons [eerdere onderzoek](#) aan dat coronamaatregelen gevolgen hadden voor het prikkelniveau in verpleeghuizen: er waren minder omgevingsprikkels en activiteiten werden anders ingevuld. Dit vervolgonderzoek onderzoekt de effecten hiervan. De resultaten beschrijven inschattingen van professionals over deze effecten.

Omgevingsprikkels zijn gebeurtenissen rondom een bewoner die niet specifiek op een bewoner zijn gericht; bv. mensen die over de gangen lopen of handelingen die in gezamenlijke ruimtes plaatsvinden.

Resultaten

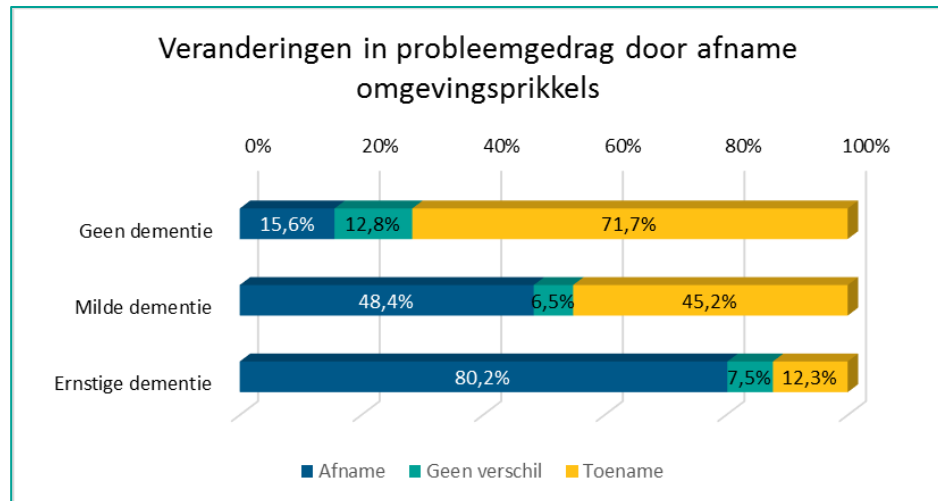
Afname omgevingsprikkels houdt verband met veranderingen in type probleemgedrag

- ✓ Vooral afname van geagiteerd en psychotisch gedrag
- ✓ Vooral toename van depressief en apathisch gedrag
- ✓ Door de maatregelen werd het belang van een goede balans tussen prikkels en rust, afgestemd op het individu, extra zichtbaar

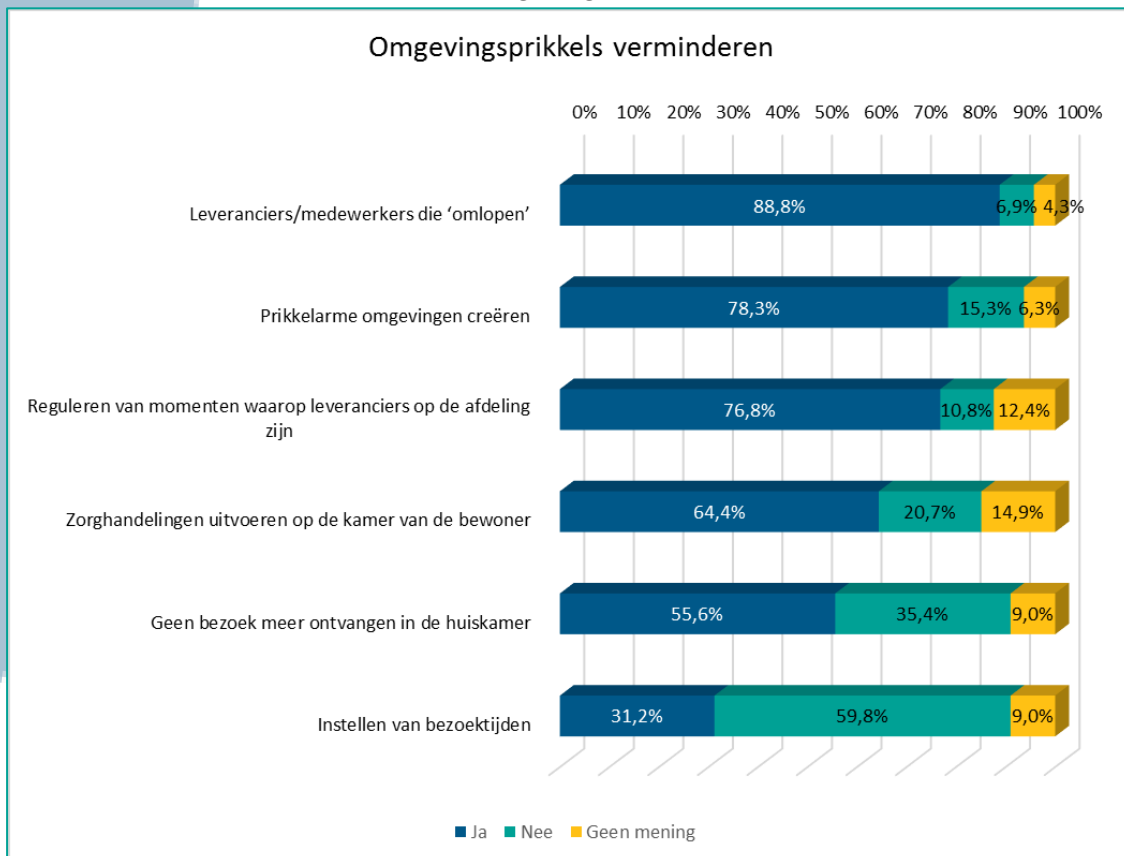
Effect van afname omgevingsprikkelers verschilt voor mate van dementie

- ✓ Geen dementie: vooral *toename* in probleemgedrag. Onderprikkeling kan tot meer onrust en stemmingsproblemen leiden.
- ✓ Ernstige dementie: vooral *afname* in probleemgedrag. Minder omgevingsprikkelers kan tot meer rust en minder agitatie leiden.
- ✓ Apathisch gedrag lijkt zowel bij bewoners zonder dementie als bij bewoners met milde of ernstige dementie te zijn toegenomen.

Omgevingsprikkelers verminderen

Bij het zoeken naar een individuele balans tussen prikkels en rust lijkt het wenselijk om omgevingsprikkelers te verminderen, omdat deze alle bewoners raken. Deze figuur laat zien welke manieren professionals willen behouden om omgevingsprikkelers te verminderen:

- ✓ De meningen zijn verdeeld over het bezoek in de huiskamer en vaste bezoektijden. Dit zou positief kunnen zijn voor bewoners met (ernstige) dementie, maar negatief voor bewoners zonder dementie.
- ✓ Hoewel zo'n 60% van de deelnemers het invoeren van vaste bezoektijden niet wenselijk vindt, geeft ruim 30% aan dit te willen behouden. Er worden vooral positieve effecten verwacht van persoonsgerichte afspraken of gedragsregels in de huiskamers; bv. afspraken over het aantal bezoekers en geschikte bezoektijden.
- ✓ Andere veelgenoemde mogelijkheden om omgevingsprikkelers te verminderen (reacties op open vragen) zijn:
  - Overdracht tussen zorgverleners niet op de huiskamers
  - Alert zijn op storende prikkels (bv. luid praten, onnodig lopen)
  - Beperken van onwenselijke achtergrondgeluiden (bv. piepende deuren of wielen van karretjes, luide beltonen, schoenen met harde zolen)
- ✓ De meeste deelnemers (85%) zien een rol voor zichzelf of voor collega's om omgevingsprikkelers te (blijven) beperken. Er wordt gedacht aan:
  - Signalering, bewustwording, en waar mogelijk beperking van eigen (onbedoeld) storende prikkels
  - Algemeen bewustzijn binnen het team, ruimte voor coaching en intervisie, en het opnemen van aandachtspunten in een individueel omgangsplan. Psychologen en ergotherapeuten kunnen hierin een belangrijke adviserende of coachende rol spelen.

Maatwerk

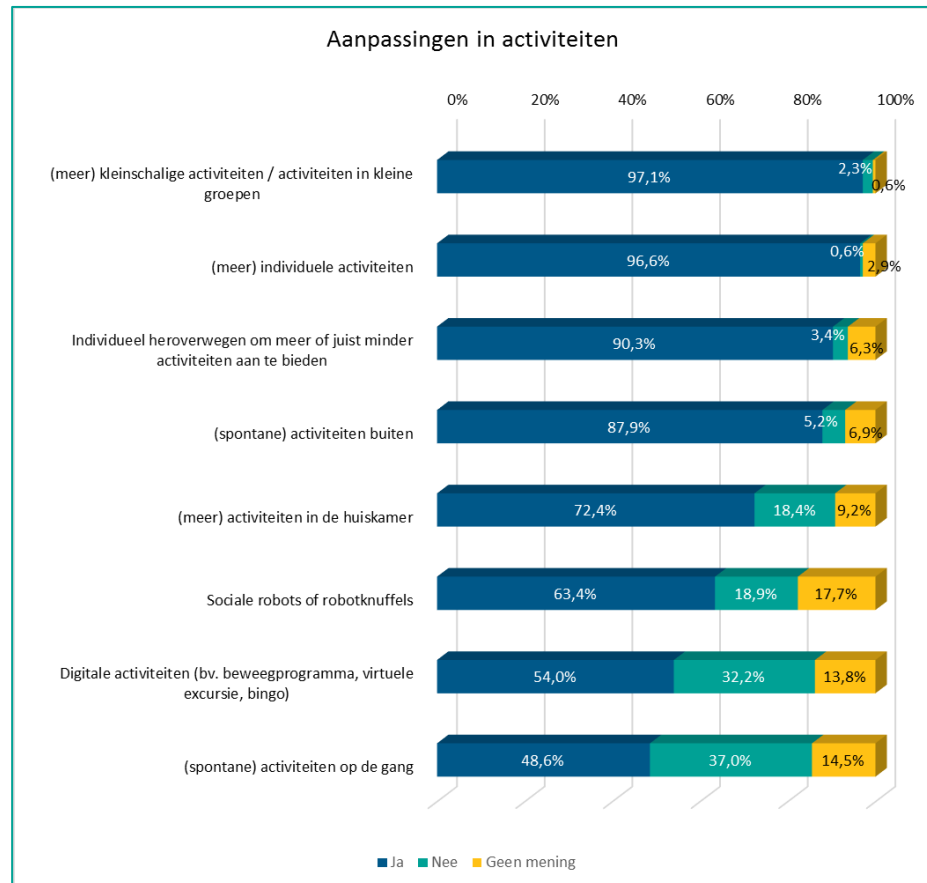
Omdat bij bewoners zonder dementie of bij bewoners met depressief of apathisch gedrag sprake kan zijn van onderprikkeling is maatwerk belangrijk. Deelnemers noemen manieren om tegemoet te komen aan individuele, en soms tegengestelde, wensen en behoeften:

- ✓ Activiteiten aanbieden in een aparte ruimte
- ✓ Ruimte realiseren waar een bewoner zich kan terugtrekken met zijn/haar naasten
- ✓ Variëren in prikkelaanbod op verschillende gezamenlijke ruimtes (bv. rustig & prikkelarm, sociaal & levendig, of sensorisch & prikkelend)

Activiteiten

Door de COVID-19 maatregelen vielen veel (dagbestedings)activiteiten weg of moesten worden aangepast. Medewerkers bedachten ook nieuwe activiteiten. Verschillende aanpassingen lijken gunstig voor veel bewoners.

Deze figuur laat zien welke aanpassingen professionals willen behouden:

- ✓ Vooral van de inzet van kleinschalige, persoonsgerichte activiteiten zien deelnemers meerwaarde.
- ✓ Deelnemers onderstrepen het belang van het stimuleren van sociale interactie en aanbieden van positieve prikkels. Ze benadrukken dat het hierbij ook kan gaan om kleine dingen (bv. een praatje maken of samen een kopje koffie drinken).
- ✓ De ervaringen met digitale activiteiten zijn minder positief voor bewoners met dementie. Voor bewoners zonder dementie wordt dit wel als een waardevolle aanvulling op het reguliere aanbod gezien. De inzet van (sociale/knuffel) robots zou vooral voor mensen met ernstige dementie gunstig zijn.

Conclusie

Ervaringen tijdens de COVID-19 maatregelen laten zien dat het belangrijk is omgevingsprikkels (nog) beter te doseren. Opvallende bevindingen hierbij zijn:

- Vooral bewoners met ernstige dementie, en bewoners met geagiteerd en psychotisch gedrag lijken baat te hebben bij minder omgevingsprikkels.
- Bewoners zonder dementie, en bewoners met depressief of apathisch gedrag kunnen juist negatieve gevolgen ondervinden van minder omgevingsprikkels.

Maatwerk is nodig bij het tegemoet komen aan individuele, en soms tegengestelde, wensen en behoeften van bewoners. Kleinschalige activiteiten, activiteiten in aparte ruimtes en variaties in prikkelaanbod kunnen hierbij worden ingezet.